

PROFESOR ANDRZEJ PISKOZUB (1933-2021)

10 lutego 2021 roku nauka polska poniosła kolejną w ciągu zaledwie kilku miesięcy wielką stratę, która jest szczególnie dotkliwa dla Polskiego Towarzystwa Geopolitycznego. W dniu tym nieoczekiwanie odszedł prof. zw. dr hab. Andrzej Piskozub, wieloletni członek Rady Naukowej Przeglądu Geopolitycznego i honorowy przewodniczący Polskiego Towarzystwa Geopolitycznego.

Andrzej Piskozub urodził się dnia 5 lutego 1933 roku w Wolsztynie. W 1953 roku ukończył Wyższą Szkołę Handlu Morskiego w Sopocie. Od 1956 roku pracował w tej uczelni jako asystent. W 1963 roku obronił pracę doktorską, w 1968 roku został doktorem habilitowanym, w 1975 roku profesorem nadzwyczajnym, zaś w 1984 roku – profesorem zwyczajnym. W 1999 roku został doktorem honoris causa Uniwersytetu Szczecińskiego. W 1975 roku doprowadził do powstania na Uniwersytecie Gdańskim Zakładu Ekonomiki Transportu. W latach 1981–1984 był dziekanem Wydziału Ekonomiki Transportu tej uczelni. Zatrudniony w Instytucie Nauk Politycznych UG od 1991 roku. W okresie od 1 sierpnia 1992 do 1 października 2002 r. kierował katedrą Nauki o Cywilizacji. Profesor był autorem wielu książek i opracowań. Wśród znaczących pozycji wydawniczych wymienić należy:

1. *Elementy nauki o cywilizacji* (Gdańsk 1992),
2. *Rozwój horyzontu geograficznego* (Gdańsk 1993),
3. *Między historiozofią a geozofią. Szkice z filozofii czasoprzestrzeni ludzkiej* (Gdańsk 1994),
4. *Polska w cywilizacji zachodniej* (Gdańsk 1995),
5. *Cywilizacje w czasie i przestrzeni* (Gdańsk 1996).

W 1997 r. opublikował w formie wydawnictwa swą publicystykę uprawiana przez 35 lat, pt. *Z prądem i pod prąd epoki. Wybór publicystyki 1961-1996*. W latach 1999-2001 staraniem Profesora ukazały się dzieła Tadeusza Zielińskiego (1859-1944, jednego z najwybitniejszych znawców kultury antycznej). Wśród publikacji Profesora zwracają uwagę monografie i studia dotyczące szeroko rozumianych przemian w czasie i przestrzeni; z tego zakresu opublikował, m.in. prace: *Opływanie Ziemi* (Gdańsk 1994), *Transport w cywilizacjach rolniczych* (Gdańsk 1995), *Leksykon morskich odkryć geograficznych* (Gdańsk 1996), *Morze w dziejach cywilizacji* (Toruń 1998), *Rzeki w dziejach cywilizacji* (Toruń 2001). W 2006 r. ukazały się „Dzieła zebrane” w 18 tomach. Ostatni z nich jest poświęcony działalności Profesora w tzw. strukturze katedr politologicznych.

W zakresie historiozofii jego wkład polega m.in. na stworzeniu koncepcji kwadratu kulturowego, alternatywnego dla *quincunxa* Feliksa Konecznego. Kierując Katedrą Nauki o Cywilizacji, napisał dwa podstawowe podręczniki z tej dziedziny: *Polska w cywilizacji zachodniej* (1995) oraz *Cywilizacje w czasie i przestrzeni* (1996); doprowadził do prawydania *Tragicznych manowców* Władysława Studnickiego (1995) oraz *Religii Cesarstwa Rzymskiego i Chrześcijaństwa antycznego* Tadeusza Zielińskiego (1999); przełożył dwa dzieła Arnolda J. Toynbee: *Antyczna grecka myśl historyczna* (2000) oraz *Hellenizm*. Współtłumaczył *Naród europejski* Richarda Coudenhove-Kalergiego (1997) i *Władzę totalną* Karla A. Wittfogla (2002). Jego książki, wyłonione z rozprawy habilitacyjnej: *Gniazdo Orła Białego* (1968) i *Kształty polskiej przestrzeni* (1970) oraz liczne artykuły z lat 70. i 80. zyskały mu opinię znawcy geografii historycznej Polski.

Bez zbędnej przesady można powiedzieć, że prof. dr hab. Andrzej Piskozub to człowiek renesansu. Zajmował się naukowo i w działalności dydaktycznej nie tylko ekonomią, ale także geografiami, historią i politologią. Wykazywał umiejętność podejścia interdyscyplinarnego. Posiadał cechy erudyty. Potrafił kompetentnie zabierać głos w różnych sprawach, stąd był zapraszany na różne konferencje i seminaria a także do wygłaszania odczytów. W miarę możliwości starał się nie odmawiać uczestnictwa. Z głosem Pana Profesora liczyli się także politycy i praktycy, ceniąc Jego Osobę nie tylko za ogromną wiedzę interdyscyplinarną, ale także za odwagę wypowiedzi i ich trafność oraz przydatność praktyczną. Szczególne osiągnięcia miał Pan Profesor, projektując nowe podziały administracyjne kraju oparte na przesłankach geograficznych, historycznych i kulturowych, ale także ekonomicznych. Z tego tytułu powołany został w latach 1990–1991 w skład zespołu do opracowania koncepcji zmian w

organizacji terytorialnej państwa w Urzędzie Rady Ministrów. Opracował tam autorski projekt podziału Polski na dziewięć regionów pochodnych od istniejących na tym terytorium regionów historycznych (1991). Tematykę tę rozwijał następnie w odniesieniu do regionów historycznych Rzeczypospolitej Obojga Narodów, uzasadniając swą tezę, że na bazie historycznych regionów Europy formować się będzie struktura terytorialna przyszłej w jego opinii Europy Regionów.

Dorobek naukowy Pana Profesora jest ogromny i niekwestionowany. Stanowi powszechnie ceniony wkład do nauki, w tym ekonomii. W jej zakresie wyspecjalizował się w problematyce transportu, zyskując miano jednego z największych autorytetów naukowych. Stopnie i tytuły naukowe uzyskał zajmując się ekonomiką transportu, ale przez cały czas prezentując podejście interdyscyplinarne. Pan prof. dr. hab. Andrzej Piskozub miał też niezwykle osiągnięcia w zakresie kształcenia i rozwoju kadry naukowej. Jest promotorem 32 prac doktorskich, z których 25 zostało obronionych w latach 1971-1982 i ten sukces został uhonorowany powstaniem okolicznościowego ryngrafu. Pan Profesor Andrzej Piskozub opracował też dużo recenzji w przewodach doktorskich i postępowaniach profesorskich. Po przejściu na uniwersytecką emeryturę opublikował swe wspomnienia pod tytułem *Już tylko cywilizacja* (2006). Ostatnią opublikowaną przez Pana Profesora książką jest dzieło pt. *Sarmackie dziedzictwo. Traktat o czterech rodzimych ojczyznach* z 2016 r.

Profesor Andrzej Piskozub był wybitnym polskim geografem politycznym, ekonomistą transportu, historykiem cywilizacji i geopolitykiem, założycielem unikatowej Katedry Nauki o Cywilizacji na Uniwersytecie Gdańskim. Był wielkim polskim patriotą, autorem dużej liczby książek, w tym w szczególności lekturą obowiązkową każdego geopolityka polskiego stało się *Gniazdo Orła Białego* (1968). Prof. A. Piskozub był od lat zaangażowany w działalność Polskiego Towarzystwa Geopolitycznego, choć od kilku lat stan zdrowia nie pozwalał na uczestnictwo w zjazdach. Był uhonorowany Nagrodą Honorową PTG im. Oskara Żebrowskiego, był członkiem Rady Naukowej Polskiego Towarzystwa Geopolitycznego i honorowym przewodniczącym Towarzystwa. Jego praca naukowa została siedmiokrotnie uhonorowana nagrodami Ministra Edukacji Narodowej. Otrzymał też Srebrny Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski i Medal Komisji Edukacji Narodowej. Wspomnienia Profesora złożono w kolejnych tomach naszego czasopisma, co polecamy lekturze:

– “Gniazdo Orła Białego” i “Jak hartowała się stal” w tomie 27:

<https://przeglad.org/tom-27-2019/>

– “Dwadzieścia lat znużenia” w tomie 28:

<https://przeglad.org/tom-28-2019/>

– “Katedra moich marzeń” w tomie 29:

<https://przeglad.org/tom-29-2019/>

– “Milenijne niespodzianki” w tomie 30:

<https://przeglad.org/tom-30-2019/>

Szczególnie wspierał radą i pomocą młodych naukowców. Pozostawił po sobie ogromny dorobek naukowy, a także swoich wychowanków, którzy są wdzięczni Panu Profesorowi, nie tylko za umożliwienie im rozwoju, ale także za sposób ich traktowania jako partnerów, którym nie proponował wprowadzić mówienia sobie po imieniu, ale zapewniał im niezwykłą swobodę uprawiania działalności naukowej i dydaktycznej, a także udzielania się na zewnątrz, w szczególności w praktyce gospodarczej. Doceniał powiązanie nauki z praktyką, pomimo, że najbliższy Panu Profesorowi był aspekt badań podstawowych. Pan prof. dr hab. Andrzej Piskozub na trwale zapisał się w historii geopolityki i zapewne Jego Osoba będzie podziwiana przez kolejne pokolenia polskich naukowców, zwłaszcza że znaczna część dorobku naukowego Pana Profesora ma wartość nieprzemijającą. Niech dzięki temu pamięć o nim nie zaginie. Polska geopolityka traci kolejnego wybitnego uczonego w ciągu zaledwie kilku miesięcy... Niech spoczywa w pokoju.

Cześć Jego pamięci!

Piotr L. Wilczyński